

Deel 22

Na de serie artikeltjes over de geschiedenis van De Timmerwerf en haar bewoners is het gelukt om toch nog wat aanvullende informatie te verzamelen. Soms bij toeval op ons pad gekomen maar soms ook na enig speurwerk met een beetje geluk erbij. In deel 16 was het volgende stukje opgenomen over het dienstmeisje dat in het gezin Bongaards kwam werken na het overlijden van vader Andries in 1910. Hij liet zijn vrouw Neeltje Kool achter met 8 kinderen en de jongste moest toen nog geboren worden. Tijdens het bezoek aan Nelis Bongaards in de jaren '90 van de vorige eeuw in Scheveningen, had hij verteld over een jong meisje die als huishoudster in het gezin kwam helpen.

'Omdat moeder Neeltje met haar gezondheid kwakkelde, kon zij de zorg voor haar kinderen niet meer alleen aan. Zodra haar jongens oud genoeg waren, gingen ze bij een baas werken en zorgden zij voor wat noodzakelijke inkomsten. Dochter Magdalena Neeltje was nog te jong om de huishoudelijke taken van haar moeder over te nemen, dus werd er een huishoudster gezocht om het gezin draaiende te houden. Nelis kon zich nog goed herinneren dat er een jonge vrouw in huis kwam die voor de kinderen zorgde. Hij was de naam vergeten, maar had wel onthouden dat zij na een paar jaar als huishoudster had opgezegd en later was getrouwd met Lierenaar en kolenhandelaar Pleun Boers. Dit verhaal hebben we nog niet goed kunnen controleren.'

Afgelopen zomer hadden we op het terras van De Rank een etentje op anderhalvemeter afgesproken en het mooie weer droeg zeker bij aan een geslaagde avond. Een tafel naast die van ons was bezet door vier Lierenaars, waaronder Pleun Koole. Nadat het dessert was weggewerkt en ik met onze burens aan de praat raakte, wees Pleun naar de Kaaibrug en vroeg: "Weet jij dat mijn opa en oma Koole in het huis van Riezebos gewoond hebben en dat mijn vader Gozewinus daar nog geboren is?" Nee, daar was ik niet van op de hoogte. Bij het eerdere onderzoek naar Pleun Boers in deel 16 waren we er wel achter gekomen dat hij in 1930 met een Koole was getrouwd. Maar dat was echter jaren later, nadat het gezin allang uit het huisje achter de werkplaats was vertrokken. Dit leek niet te kloppen. Toch was de interesse gewekt.

opa Pleun Koole (1880)

oma Dirkje Koole-van der Lee (1880)

Deze mensen hebben de ontwikkelingen bij de familie Bongaards vanaf de overkant van het Leewater op de voet kunnen volgen.

Op mijn vraag of zijn vader ook nog zussen had, antwoorde Pleun dat een van de zussen Lena Wilhelmina heette en met Pleun Boers was getrouwd. Dat zou toch wel erg toevallig zijn. Pleun vertelde dat zijn opa en oma Koole daar gewoond hebben tot aan de beginjaren '30. Hij was schipper en legde zijn schuit bij thuiskomst altijd aan tegen zijn eigen walkant. Op oude foto's die vanaf de Kerklaanbrug zijn genomen, zie je soms vlak voor de Kaaibrug een schuit liggen en dat moet de schuit van Koole zijn.

Op deze ingekleurde foto van voor 1924 zien we rechts een vrachtschuit tegen de wal liggen. De masten staan overeind dus het is nog een zeilend schip. Er is nog niets tegen het woonhuis aangebouwd en er staan ook nog geen kassen op het perceeltje tuingrond langs de Lee. Helemaal links een buitentoilet bij metselaar Romein met daarnaast een varkensschuur op het perceel van

herbergier Van den Dool, later Leen en Andries Bongaards. Op de achtergrond de grote zolder van De Timmerwerf die boven de varkensschuur uitsteekt. Daarachter zien we de hoge kap van het pakhuis van Tinus van Vliet op de hoek Hoofdstraat/A.D. Vosstraat. De in 1924 gebouwde fabriek van Willem Augustinus met de bijzondere kappen, staat er nog niet. Het groepje bomen langs de Lee staat op het achterterrein van De Timmerwerf en de kans is groot dat bij het maken van deze foto het gezin Bongaards nog in het huisje achter de werkplaats woonde. Het ooievaarsnest op het dak van de kerk was zeker een blikvanger.

Navraag bij Gerrit Riezebos zorgde voor de bevestiging van dit verhaal. Zijn opa Gerrit Riezebos (1905-1971) woonde beginjaren '30 naast Koole aan het Koorlaantje. Na het vertrek van de familie Koole, heeft hij het huis van de burens gekocht en bouwde daar toen zijn eerste drukkerij achter. Meer dan een klein houten gebouwtje was het niet.

Lena Wilhelmina Koole was op 6 april 1906 geboren en Andries Bongaards in 1910 overleden. Nelis Bongaards was in 1908 geboren. Het is dus heel goed mogelijk dat Lena al heel jong door haar ouders naar de overkant van de Lee werd gestuurd om in het gezin van overbuurvrouw en weduwe Neeltje Kool een handje te helpen. Moeder Neeltje Kool had 'de vliegende tering' en lag de laatste jaren van haar leven veel in een TBC-huisje op de bleek. De familie Koole keek vanaf de andere kant van het water daar dagelijks op uit. Als kind van twaalf of dertien jaar kon je best wel wat huishoudelijke werkzaamheden doen en in die tijd was dat zeker niet ongewoon. Dan zou Lena vanaf 1918/1919 in het huisje achter de werkplaats gewerkt kunnen hebben en Nelis heeft haar als een jonge huishoudster herinnert. Voor Lena lekker dichtbij en via de Kaaibrug was ze zo weer thuis.

Deze herinnering van Nelis kan dus heel goed kloppen, maar hoelang het buurmeisje Lena Koole in het gezin Bongaards heeft gewerkt is niet bekend. Eerder hadden we aangenomen dat huishoudster Janna Rosina Prins rond 1918 vanuit Harderwijk naar De Lier was gekomen, maar dat zou met deze informatie over Lena Koole ook wel een of twee jaar later geweest kunnen zijn. Onderzoek in de archieven van de burgerlijke stand van De Lier en met name wanneer Janna met haar dochttertje als inwoner is ingeschreven, kan hier wellicht duidelijkheid in scheppen.

En zo trouwde huishoudster Lena Koole in 1930 inderdaad met Pleun Boers en zij gingen aan de Kijckerweg wonen. Pleun was formeel brandstofhandelaar maar in de volksmond was hij kolenboer. Een apart verhaal waarvan de puzzelstukjes langzaam in elkaar lijken te passen.

Pleun Boers en Lena Wilhelmina Koole

Jan den Hoed